

Nr 27

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion om studiemedel till studerande vid enskilda konstkolor.

I motionen 1971: 242 av herr Bohman m. fl. (m) har hemställts "att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga att bestämmelser utfärdas om att studiemedel enligt studiemedelsförordningen skall kunna utgå till studerande vid de enskilda konstkolor till vilka statsbidrag utgår enligt statsverkspropositionen bil. 10 B 13, Bidrag till särskilda kulturändamål".

Allmän bakgrund

De med motionen åsyftade enskilda konstkolorna utgörs av de s. k. fria konstkolor, till antalet tolv, som är medlemmar i Förbundet Sveriges konstkolor. Dessa skolor erhåller — med ett undantag — statsbidrag om f. n. 70 000 kr., som fördelas av stiftelsen Stockholms fria konstkolor. Undantagen från detta stöd är Grundskolan för konstnärlig utbildning, som är underställd skolöverstyrelsen och erhåller statligt anslag som yrkesskola. Skolorna erhåller dessutom visst kommunalt stöd. Undervisningens uppläggning och omfattning skiftar mellan de olika skolorna. Studietidens längd är inte fixerad. Intagningsprinciperna varierar från skola till skola. Eleverna får själva bekosta sitt arbetsmaterial och har dessutom att erlägga en studieavgift om cirka 1 300 kr. om året. Statligt studentstöd utgår endast till studerande vid Grundskolan för konstnärlig utbildning. Antalet elever vid skolorna uppgår till cirka 530. Studierna vid de fria konstkolorna är i många fall avsedda att utgöra förberedelser till högre konstnärlig utbildning vid bl. a. konsthögskolan eller Valands konstkola.

Konstnärsutbildningssakkunniga

I sitt under hösten 1970 avgivna betänkande "Högskolor för konstnärlig utbildning" (SOU 1970: 66) lägger konstnärsutbildningssakkunniga (KUS) fram förslag, som innebär en genomgripande omdaning av den konstnärliga utbildningen i vårt land. Skolor för högre konstnärlig utbildning skall enligt betänkandet förläggas på eftergymnasial nivå. De föreslås uppdelade på två skolformer, varav en lägre nivå med tvååriga s. k. formhögskolor med relativt många elever och låg specialiseringsgrad och en högre, bestående av treåriga konsthögskolor och treåriga

designhögskolor. KUS föreslår att det under perioden 1972—76 inrättas fem formhögskolor, tre konsthögskolor (inklusive omorganisation av nuvarande konsthögskolan) samt tre designhögskolor. Eleverna vid samtliga typer av skolor föreslås bli berättigade till studiemedel enligt studiemedelsförordningen.

Beträffande de fria konstskolorna uttalar KUS att viktiga delar av deras funktioner i framtiden kommer att övertas av formhögskolorna och att, om sådana inrättas, ett antal fria konstskolor kommer att upphöra. KUS framhåller vidare:

Det framstår emellertid som önskvärt att undvika att ett monopol på grundutbildningen inom framför allt den fria konstens område uppstår. Formhögskolorna kommer att ge en relativt fast organiserad utbildning med viss betoning av teoretiska moment. De fria konstskolorna bedriver i dag en utbildning av delvis annan karaktär. Det vore från vissa synpunkter olyckligt om dessa utbildningsalternativ inte skulle stå de studerande till buds i framtiden. Det är av värde att skolor med delvis en annan profil än formhögskolorna finns vid sidan om de senare. De mest vitala av de fria konstskolorna bör därför ges statligt stöd för fortsatt verksamhet.

Den närmare utformningen av det framtida statliga stödet till de fria konstskolorna berörs inte i betänkandet, men KUS uttalar att en ingående prövning av de olika skolornas kvalitet bör göras och läggas till grund för stödgivningen. Vidare bör man enligt KUS överväga möjligheterna att inordna vissa av de fria konstskolorna i det statliga studiemedelssystemet så att studerande där jämfställs med studerande vid andra utbildningsanstalter på motsvarande nivå. Även detta förutsätter enligt KUS att skolorna kvalitetsbedöms.

KUS erinrar vidare om att de fria konstskolorna i dag står utanför det statliga studiefinansieringssystemet, något som medför betydande svårigheter för många studerande. Det föreslås därför att dessa studerande — tills formhögskolor inrättats och man tagit slutlig ställning till frågan om ekonomiskt stöd åt fria konstskolor — *interimistiskt* ges rätt till statligt studiestöd enligt samma grunder som gäller för studerande vid gymnasieskolorna.

Betänkandet remissbehandlas f. n.

Särskild framställning

I en gemensam framställning till centrala studiehjälpnsnämnden i januari 1971 har Stockholms studenters centralorganisation, Elevkårsförbundet vid Stockholms fria konstskolor och Förbundet Sveriges konstskolor hemställt att eleverna vid de till förbundet anslutna fria konstskolorna ges rätt till statligt studiestöd fr. o. m. den 1 januari 1971. I framställningen åberopas KUS' ovannämnda förslag om interimistiskt studiestöd åt dessa elevgrupper.

I skrivelse till utbildningsministern senare samma månad uttalar elev-

kårsförbundet att framställningen till centrala studiehjälpnsnämnden bör prioriteras för snabb behandling. Förbundet, som anser att KUS' förslag innebär att det bör träda i kraft så fort som möjligt, framhåller att rådande förhållanden innebär en uppenbar diskriminering och åsamkar de studerande vid de fria konstskolorna stora ekonomiska svårigheter.

Utskottet

I förevarande motion hemställs om bestämmelser av innebörd att studiemedel skall kunna utgå till studerande vid de enskilda (fria) konstskolor, som erhåller statsbidrag från det under utbildningshuvudtiteln upptagna anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Frågan om statligt studiestöd till de med motionen åsyftade eleverna behandlas i konstnårsutbildningssakkunnigas (KUS) under hösten 1970 avgivna huvudbetänkande. Betänkandet innehåller förslag om en genomgripande reformering av den konstnärliga utbildningen i landet. Sålunda föreslås att det på olika utbildningsnivåer inrättas ett antal nya högskolor, därav fem s. k. formhögskolor med tvåårig utbildning på en lägre nivå samt sex konst- och designhögskolor för högre konstnärlig utbildning. Studerande vid dessa högskolor föreslås bli berättigade till studiemedel. Om förslaget beträffande formhögskolorna genomföres kommer enligt betänkandet de fria konstskolornas ställning att radikalt förändras. KUS räknar med att en del av dessa skolor kommer att upphöra men framhåller samtidigt att de mest vitala av skolorna bör, efter bedömning av skolornas kvalitet, ges fortsatt statligt stöd. Samtidigt bör man enligt KUS överväga att — likaledes efter kvalitetsprövning — inordna de fria konstskolorna i studiemedelssystemet. I det sammanhanget föreslår KUS att eleverna vid dessa skolor — i avvaktan på ett ev. genomförande av förslaget rörande formhögskolor — interimistiskt ges statligt studiestöd enligt bestämmelserna i studiehjälpsreglementet. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Frågan om interimistiskt statligt studiestöd åt eleverna vid de fria konstskolorna har vidare aktualiserats genom direkta framställningar till centrala studiehjälpnsnämnden och utbildningsministern i januari i år från bl. a. Elevkårsförbundet vid Stockholms fria konstskolor.

Av det anförda framgår att den i motionen behandlade frågan redan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. I avvaktan på den fortsatta beredningen av KUS' förslag anser utskottet det därför inte erforderligt med något riksdagens initiativ i anledning av motionen.

Utskottet hemställer

att motionen 1971:242 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1971

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Ringaby (m), fröken Sandell (s), herr Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s)*, herrar Björck i Nässjö (m)*, Nordberg (s)*, fröken Pehrsson (c), herrar Hermansson i Malmberget (vpk)*, Marcusson (s), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Andersson i Knäred (c), Jonsson i Alingsås (fp) och Signell (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar Ringaby och Björck i Nässjö (båda m), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 3 med orden "Av det" och slutar med orden "av motionen" bort ersättas med text av följande lydelse:

"Av det anförda — — — (= utskottet) — — — Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Utskottet, som för sin del anser det berättigat att elever vid fria statsunderstödda konstkolor blir delaktiga av studiemedlen, förutsätter att frågan löses i positiv riktning. Denna utskottets uppfattning bör ges Kungl. Maj:t till känna."

dels ock att utskottet bort hemställa

"att riksdagen i anledning av motionen 1971:242 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört."